DE LAVDIBVS

LEONIS X.
PONT. OPT. MAX.

almi Athenæi Romanæ Academiæ
beneficentissimi quondàm Patroni,

CONCIO FVNEBRIS:

HABITA

ad honorarium Tumulum inter anniversaria Sacra in Æde Sapientia, VIII. Id. Febr. M.DC.LX.

AB

IACOBO ALBANO GIBBESIO, BRIT. M.D.
PVBLICO RHETORE.

ROMÆ, Typis Dragondellianis, M.DC.LX.

SVPERIORVM PERMISSV.

EMINENTISSIMO PRINCIPI, SFORTIAE PALLAVICINO; S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO,

Literarum bonarum omnium compoti, & Patrono:

IAC: ALB: GIBBESIVS, MED: DOCT:

S. P. D.

AVDARAM his diebus Heróa Mediceum, SFORTIA PALLAVICINE, *præstantissime Cardinalis*, florem illum delibatum Pontificum Maximorum, Leonem Decimum. Atque itá laudâram, vt, cùm humanæ virtutis numeros expleuet omnes, eum etiam animalium regis, à quo mutuatus erat nomen, non re solùm æmulari præcipuas dotes, sed etiam longè multúmque superare ostenderim. Quam quidem orationem intra scholarum parietes Vrbis totius celebritate habitam, in Solem & pulue-

rem mihi (quod dicitur) orbis vniuersi proferre cupienti, pro meâ perpetuâ consuetudine dedicandi res similes patrocinio & meritis alicuius præclari viri, eâ ipsâ in ratione, quoàd eius fieri posset, proximè conuenientis, Tu solus occurrebas, cui tantum honorem, vel meum committerem, vel haberem tuum.

Ecquis enim Pontifici propior, quàm è Sacro Collegio Purpuratus? hominum doctrinâ pollentium fautori, quàm omnis literaturæ gurges, & signifer? Leoni deniquè, cuius asciuit, Ioannes alioqui Medices, generosam appellationem, quàm ex tot retrò seculis natiua Pallauicinæ familiæ atquè gentilitia, nihilò syluarum & quadrupedum tyranno inferior, aëris Aquila & volucrum imperatrix? Hîc omninò locus foret opportunus vtriusque prærogatiuas inter se committendi. Facerem vtiquè, nisi breuitas epistolæ dissuaderet, vt quâ Medices triplici proprietate Leonis summam in homines potestatem fuisset consecutus, tot ac tantis ex Aquilæ naturâ vel etiam pluribus desumptis priuilegijs, tu Pallauicinus æqualis imperij dignissimus esse censereris. Satis ostendit ALEXANDER commune iudicium, diuinæ sapientiæ Pontifex, dùm fugientem honores, quos iam reliqueras amplissimos, recusantémque gloriam, quæ tamen semper, tanquàm vmbra virtutis, te sequi volebat, è priuatâ cellâ protractum nuper in curiæ luce, pulláque indutum veste Diui Ignatij sectatorem, in togæ splendore conchyliatæ, Patrum Conscriptorum sodalem, atquè adeò fratrem suum, non sine ingenti omnium ordinum, ætatum, generum lætitiâ & gratulatione, iussit eminere. Et verò maxima tua & immortalia in Sanctam Sedem studia

dia atquè merita, nominatim recentes Vindiciæ Concilij Tridentini iamdiù expectatæ, ſic à te celeriter contextæ, tanto applauſu gentium, quæ vbiquè ſunt, lectæ & receptæ, prouocauerunt ad remunerandum quàm ſimillimo munere non inuitum.

Lupum in oratione Leonis vocaui Lutherum: pari ratione naturalis odij, quod eſt aquilæ cum ſerpente, conuiciatorem illum Suauem, Cyrnæo melle viroſiorem, iuſtiſſimè licebit, opinor, appellare draconem. At ſerperaſtrorum ſoboli ſeù lippæ, ſeù cœcutienti remedium, quæ eſt reginæ Auis charitas, ſi conſaneſcere volet, ab ipſius felle promptum exhibetur. Id enim ad quamuis caliginem oculorum prodeſſe illitum docuêre medici magni nominis. Atquè hoc ab atramento voluminum tuorum, amaro quidem illo, ſed ſalubri, vti res iam cœpit ire, cumulatè ſperare decet.

Sed vel merâ veritate, quam de teipſo tectam velles, certè non laudatam, nimis offendo modeſtiam tuam: ad me reuertar, & reddam hac reliquâ parte cauſam dedicationis meæ. Quæ profectò, cur tibi potiſſimùm exilis ingenij qualemcunque partum inſcriberem, non vna extitit. Multæ me ad id, & neceſſariæ rationes impulerunt. Illa communis primùm, debiti repræſentatio, quò me ſodalitas doctiſſimorum hominum (quos ab excellenti pietatis expreſſione vocant *Ieſuitas*) à puero deuinctum tenet, propter eruditionem literarum (nàm in his *Quòd placeo, ſi placeo,* vt cum Horatio loquar, *eius eſt*) vt apud te, totius theſauri veluti Quæſtorem, cum profeſſione gratiæ ex aliquâ parte deponeretur. Tùm excitauit altera rei tuæ domeſticæ propior, quòd ante viginti annos

Londini, quò venerat Catholici Regis de rebus grauissimis extra ordinem missus cum Veladæ dynastâ Legatus, ob recentem vsum familiaritatis cum eo mihi in Hispaniâ contractum, potui summâ felicitate meâ Virgilio Maluetio, auunculo tuo, clarissimo viro, nauare totis decem mensibus operam interpretis. Neque verò, quod ago iàm hîc Romæ, minimum præbet argumentum. Siquidem Bernardino Cardinali Spadæ, domino meo, ità vis cupisquè, pro eius eximiâ suauitate morum, ac studiorum similitudine, vt alteri tibi.

Deniquè, vt in vnum concludam omnia, causa præcipua & peculiaris, constans tua & perspecta in me amando voluntas, æstimandoquè tricas meas, debet esse. Quid enim non exaggerâsti pluribus verbis, cùm proximè salutandi gratiâ te adirem? illud prætereà secretò dictum mihi, quod in sinu teneo & foueo, nè per rimam vsquàm effluat, Deus bone! quantos animos adiecit? Quamobrèm habebis, EMINENTISSIME PRINCEPS, hunc à me vicissim honorem & cultum hac qualicunque nominis tui commendatione persolutum: neque tàm, quid Amplitudini tuæ conueniat, quàm quid præstari ab homine possit curtæ supellectilis, expendes. Vale.

ROMÆ, è Musæo meo, 16. Kal. Mart. MDCLX.

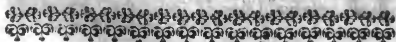
IN

IN EFFIGIEM

SFORTIAE CAR.
PALLAVICINI.

NVllus in ore color: conueſtit purpura corpus:
Mira fides! tinxit nullus in ore color.

PAVL.

PAVLVS IOVIVS
in vit. Viror. illuſtr.

EONIS DECIMI virtus haud dubiè ad ſalutem humani generis auream ætatem condiderat: cùm nos ſtatim ab optimi Principis exceſſu verè ferream pateremur: adeò vt, cùm fatali errori noſtro barbara vis, cædes, cruciatus, peſtilentiam, famem, vaſtitatem, & dira malorum omnium incommoda nobis attuliſſet; literæ in primis eximiæquè artes, & rerum omnium copia, communis item ſalus, & publica hilaritas, & deniquè bona omnia tanquàm eodem ſepulchro cum LEONE condita lugerentur.

EPITAPHIVM.

DElıciæ humani generis, Leo *Maxime*, tecum
Vt ſimùl illuxére, interiêre ſimùl.

ORA-

ORATIO.

RÆCLARE sanè, ac prudenter, vel, vt ab huius dignitate loci mutuer verbum, dicamquè significantiùs, à maioribus nostris diuinâ quadam sapientiâ prouisum est, quem beneuolum in vitâ, prolixumquè ipsi supra hominem experti cognouissent studiorum & otij sui fautorem & penè parentem, eius vt Principis morte abrepti recurrens memoria, non secùs ac præsentis alicuius numinis, anniuersario sacrificio atquè laudatione, eo ipso in templo quotannis, quod ille Scholis extrui finitimum voluit, à gratâ Doctorum posteritate celebraretur. Is est LEO, quod iam profectò me tacente scitis, AVDITORES; istius quidem serie nominis Decimus, cæterùm inter Pontifices, quotquot Maximi recensentur, nulli nequè ingenio, nequè optimis consilijs, nequè religione, nequè liberalitate, nec omninò gestarum gloriâ rerum secundus. Ac tantò mihi videtur meherclè prouidentia maiorum illustrior, magisquè prædicanda, quòd eam ceremoniam ineunte vere statam ac solennem perpetuò esse decreuerunt.

Enimuerò naturam hominis inter & ingenium

agrorum mira conuenientia intercedit. Itâ nimirùm quatuor ætates percurrens, quas viuimus, egregiè physicorum gnarus Hippocrates, totidem illas anni tempestatibus proportione ſcripſit reſpondere. Sed omiſſis alijs breuitatis causâ, vernum tempus attendo potiſſimùm, vndè inſtituto ſermoni apta, hâc duntaxàt in parte, reddatur analogia. Nam ſicuti nunc terra nouo Solis acceſſu tepefacta geniali & auido gremio ſparſum ſemen excipit, meſſem posteà grandi fœnore paritura; ſimillimè ſanguis vniuſcuiuſque noſtrûm, totus adeò corporis habitus, ad imitationem Telluris matris, ex intimis penitùs medullis atquè præcordijs efferueſcens beneficiorum recordatione talium ac tantorum, vires mentis excitat in conſpectu vel adumbrati Solis huius Academiæ, ad gratiæ debitæ fructum quàm cumulatiſſimè referendum. Hoc agamus igitur, Auditores, bono die, læto ipſi, triſti nobis & ærumnoſo, iunctis vocibus & animis concordiſſimi: &, ſi maxima eius in nos omnes atquè immortalia merita minùs aſſequi prædicando poſſimus, eſto ſatis, qui mos etiam Superis placere conſueuit, agnouiſſe confitendo. Nec verò exigua ſolutio putanda eſt aperta profeſſio & voluntaria: Aut in LEONE magis regium cenſeri debet minuta accipere, quàm largiri magna. Clariſſimum præbuit ſpecimen Artaxerxes, qui profluentem aquam à ruſtico oblatam æquiſſimo animo rex admiſit. Nos pias lachrymas, quouis humore tributum haud paulò purius, clementiſſimus Pontifex quomodò fuerit, quâ inclinatione voluntatis accepturus, vllâ ratione dubitabimus?

Itaquè certâ fiduciâ tolerantiæ ſacri vel Antiſtitis vel Herois, ad illam reuoluor laudum eius partem reliquarum, quas anno ſuperiore ſub hunc diem in extremâ oratione de eo habitâ leuiter perſtrictas, & intento ſolùm digito commonſtratas, pollicebar alijs deinceps ſermonibus me fuſiùs proſecuturum. Dicam hæc, dicam iſta, dicam illa, dicam alia multò his adhuc & glorioſiora & mirabiliora, tùm iactabam plenis buccis, theatri ſecurus

curus

curus atquè campi, si rectè meministis, vt facere videmini, Auditores; præproperâ locorum occupatione, tam inusitatâ frequentiâ, tantâ audiendi cum summo silentio coniunctâ cupiditate, magnum certè quiddam, nouum, & reconditum expectantes. Quæ nè spes vos fallat, cùm omnia fuerint in eo viro propè singulari verè cœlestia, nisi culpâ facultatis & ingenij mei deterantur, operam dabo diligentem. Pudet enim Dosonis agnomen subire, quo Demetrij nepos olim apud Græcos populari ioco dictus est Antigonus, ex eo, quòd benignè promitteret omnibus, parùm deindè sollicitus, quæ recepisset, exoluendi cuiquam. Mouet me quippè illud, obstringitquè fortiter, quod in iurisconsultorum includitur formulis, Christianæ verò præceptis religionis habetur sacrosanctum, Promissio boni viri.

Signa iam atquè prodigia raræ cuiusdam de cœlo lapsuræ virtutis, ortum Leonis antegressa, cùm proximè diximus ex hoc loco, habuistis; suscepto in lucem non infanti minùs ob speciem augustiorem humanâ, quàm parentibus, illius causâ, benedixistis; è prætextâ pueritiæ direxi ephebum ad virilem togam, per singulos ætatulæ gradus indolem eximiam collaudâstis; ab adolescentiâ (seruare placet medicorum tempora curriculum vitæ sic diuidentium, quò res incutiat maiorem admirationem) ab adolescentiâ, quæ terminatur vicesimo quinto anno, annusquè hic statuitur ipsis augmenti finis; corporis id quidem fortassè, sed in huiusmodi hominibus non item animi, nequè honorum, aut gloriæ: sumptâ, inquam, purâ togâ duxi ad iuuentutem, hoc interim spacio tum propria ipsius, tum fortunæ bona eum veluti plenâ manu opprimentis; suspexistis; indè promoui altero decennio ad viri statum, quem isti vocant floridum & consistentem; tot ibi rebus præclarè gestis Achillem, tot extricatis summâ cum prudentiâ difficultatum nodis Nestorem, tot incommodis exantlatis, partim etiam felicissimè repulsis diuturnæ peregrinationis, Vlyssem proclamâstis; duobus pòst annis, ætatis videlicèt septimo &

trigesimo tantùm, cùm eundem propter luculenta multa & incredibilia merita prouexissem ad orbis vniuersi imperium, id est, ad Romani Pontificatus tiaram, tum verò defixi miraculo & stupefacti ab omni seculorum memoriâ inaudito, sacrâ veneratione cohorruistis. Quid si diuina in tam sublimi fastigio, concreditâ illi cœli ac terræ supremi Rectoris potestate, dicta factaquè minimâ ex parte declarâssem? credo, vt eratis tunc affecti, dissoluto plusculùm spiritu præ dulcedine narrationis prorsùs animam egissetis.

Ventum est ad periculum, Auditores; eòdem recidimus: sedent ex aduersâ ripâ Sirenes, prætentant chordas, vibrante gutture (quod facile est discernere) secum nescio quid remurmurant, parantur ad cantum: Fugiendum, fugiendum ocyùs velis equisquè; nauis æquato remorum impulsu scopulos insidiosos præteruehenda est; ars & cera contra lenocinium quærenda Vlyssea; aures obturandæ. At parcite tamen solicitudini huic tantæ: obiecit mihi sese alia via securitatis; vester ego dux & guberuator ero inter Scyllam & Charybdin; orationis cursum aliò, tanquam nauigationis, deflectamus. Quamobrèm quod de rebus cogitabam amplissimis largiter efferre per Principatum sanctè ab eo prudenterq; transactis, id in gyrum solius nominis, cur scilicet LEONIS appellationem, statim vt Patrum Conscriptorum cunctis suffragijs Pontifex Maximus est factus, vnicè delegerit, includam. Curiosæ certè multæ & commemorandæ notiones in eâ disquisitione continentur. Hinc porrò virtutes regias omnes, vt ab igne flammas, & radios à Sole, videbitis existere. Quod ordine vt fiat, delectetq; impensiùs, à capite quædam erunt arcessenda. Reuocate animum ad memoriam iustorum funebrium superioris anni: subibit facilè recordatio somnij portentosi, quod in Reparatæ templo fecisse Florentiæ. Claricem Vrsinam narraui lectissimam fœminam, eius matrem. Ea sibi pleno iam vtero miræ Leonem magnitudinis & lenitatis nullo labore parere visa est. Quod posteà somnium

ex nutricum fabulis, vt fit, cùm ingenio puerili adhæsisset, ansam nominis sine dubio, laudum maximarum, quas affectabat, fouebatquè in pectore, certissimi indicis, Ioanni antè vocato præbuit. Præterquàm enim quòd Romanis Pontificibus is mos ratus atquè solennis iam indè ab alterius Sergij vetustate semper fuit, accessit insupèr alia causa præcipuè ipsi concupita, notâ vt aliquâ declararet, tacitâ quidem, sed eruditâ, naturam suam. Nam quid est, aut excogitari magnum vsquàm potest, tam amplum & nobile, tam clemens ac liberale, vigilans, moratum, industrium, quid deniquè tam excelsi animi & inuicti, quod prolatâ Leonis voce, non eodem simul tempore loquentibus obuersetur?

Vitiositatem omninò nullam, complures autem & raras prærogatiuas admirandæ præstantiæ consignauêre literis de fortissimo atquè generosissimo animalium, adeoquè rege omnium Leone, qui res à naturâ inuolutas perscrutantur. Ijsdemquè, cùm omnia deprompserint, adhuc tamen vociferantibus superesse maiora, terminatur ferè præconium huius belluæ sic, eam vt solam cuiuslibet virtutis quasi figuram ponant Ægyptiam. Ità ingenium solent extollere, fortitudinem corporis, largitatem animi, iustam iram, lenitatem, prudentiam: tum illa decantant grandiori tubâ, quàm sit iniuriarum memor, & pro culpæ modo vindex, quantæ abstinentiæ in potu atquè pastu, qualem vsquè vigilantiam toleret indomitam & assiduam, vt apertis semper oculis dormire videatur. Demùm infinitis prætereà diuitijs cœli benignioris, ac dotibus illi insitis & annexis, quas pro imperatâ breuitate longum esset enumerare nostri laudes ad LEONIS festinanti, non complent modò vtramque paginam, verùm etiam producunt totos libros. Vnum tamen præterire, plenum iudicij & rationis, quod Plinius tradidit locuples author, nullo modo possum: quippè enim sola hæc affectio, si mòx in contentione vtriusque maximè LEONI conuenisse Pontifici adductis exemplis ostendero, nimiùm quantum valebit ad augendam

de

de illo opinionem. Quid ait? quæ variè sparsa leguntur, vnâ collectione subijciam. Quid ait ergò? Generositas animalis inter pericula deprehenditur præcipuè. Leo vulneratus obseruatione mirâ percussorem nouit,& in quantalibet multitudine appetit inuentum. Eum verò, qui telum iaculatus non læserit, correptum immani rictu raptat occisuro similis ad terrorem, nec offendit. Ex feris clementia soli obtigit in supplices, prostratis parcit. Atquè hæc Plinianâ fide, verbis, vt locos conciliarem, meis.

Vestrum ego nunc deposco sensum cogitationemquè, Auditores; vtrùm ista ferina siue præsidia, siue ornamenta, si in aliquo vno homine collocata cerneretis excellenter eminere, non eum inter cæteros, qui vel pauca sortitus esset, principem; qui plura, regem; qui vniuersa, imperatorem; qui adhæc alia decora nactus longè sublimiora, quendam, vt ita dicam, terrestrem Deum putaretis? At in LEONE Mediceo huismodi lumina congesta supra modũ & illustria fuisse fateamini comparando necesse est. Agedùm, ite mecum per singula. Sed quoniam coarctor ad expediendum, tum iussu moderatorum, quibus obsequi debeo, tum fastidij metu vestrûm omnium, quos & retinere cupio & dimittere contentos, longiusquè hoc esse negotium videtur, quàm vt tam angustis orationis hodiernæ spatijs possit includi; Ptolemæi faciam more sectatorum, qui dùm aptam per figuram totius cœli situm ponere volunt in prospectu, quatuor cardinum designant stellas, quandoquè etiam vno tantùm ex angulo quod relinquitur, obiectâ quasi Timantæâ tabulâ, satis habent indicare. Itaquè paucas ex infinitis virtutibus libari conueniet, quæ sint pontificiæ amplitudinis, hoc est, Deo in terris proximę maiestatis propriæ, quarumquè velùt extet in turbâ nitor & emineat, vt ex ijs cæterarum coniecturam, & existimationem informare possitis.

Virtutes in Principe commendantur à politicis philosophis maximè tres, Pietas, temperantia, mansuetudo, seù

ſeù eum adeundi facilitas: quas artis canona regiæ iјdem appellauêre. Nos in Pontifice volumus eas altiorum generum eſſe partes; quibus præditum regibus illum decet tantò magis excellere, quantò anteſtat poteſtate. Non longè abeo: ſyluam Leo ſuppeditat, vndè quamuis magnam copiam licet decerpere. Sed ternæ virtutes, itidèm vt illis, erunt nobis ſatis; quas etiam ſplendido nomine decorabimus, & catenam Platonis, quæ cœlum cum terrâ coniunxit, contra iſtorum canona, Polycleti intellectam regulam, non abſurdè dicemus. Quænam tandem ſunt iſtæ? magnanimitas, eadem manſuetudo (ſed ſignificatione mutatâ nonnihil, vt miſericordiam vocaueris rectiùs), poſtremò vigilantia. Hèm, quid iſtuc audio? inquiet aliquis: itanè verò, pietate maius atquè temperantiâ vt in ſupremo religionis antiſtite ſtatuatur quidquam? Ego verò non ſtatuo, reputo citiùs ijs quaſi gradibus ad Pontificatus apicem perueniſſe. Id quod etiam ſatis, vt opinor, aliàs oſtendi. Ad caput enim magnanimitatis retuli vtramque cum Ariſtotele quaſdam veluti differentias. Quoniam igitur vnam excellentiſſimam Leonis dotem in noſtro Principe vberrimis tum exemplis eluxiſſe monſtratum eſt, quà ſummos ad honores præmaturè aſpirando, quà munera grauiſſima reipublicæ vel ſuæ, vel Chriſtianę totiuś gloriosè ſuſtinendo, quà ſe audacter obijciendo periculis, quà viriliter tolerando diutini pœnam exilij, tum innumerabilibus beneficijs quoquouerſùm diſperſis in homines, tum nullis ſimulationum inuolucris aut receſſibus occultæ mentis, eo deniquè vultu in omni fortunâ, vt nunquam à ſtatu generoſę indolis diſcedere viſus fuerit, nunquam à dignitate ſapientis; illam partem de tribus, actum agere metuens, ſilentio prætermittam in præſentiâ, manſuetudinis & vigilantiæ laude quantùm præſtiterit, quàm ſimilem ſe Leoni geſſerit ac geminum, perſequar, ſicut erat propoſitum, deincèps.

Atquè illa prædicetur lenitas primùm, quam ſomniauit eius mater, cæteri verò mortales rem ſolidam & expreſ-

pressam viui (quod dicitur) & videntes ingenti suo bono comperêrunt. Siquidem amicis exhibeatur, & de nobis non pessimè meritis ea benignæ propensio voluntatis, erit iure celebranda; si post grauem offensionem ad hostes etiam incubuerit, non celebranda solùm humanis verbis, sed honore propè diuino consecranda. Cuius eximiæ virtutis cùm in Pontifice re peræquè, vt cognomine Magnanimo, exempla suppeditant varia, & insignia, tùm vna coniuratio fidem plenissimè facit Petrucciana. Quid enim? ô placabilitatem admirandam, incredibilemquè remissionem! quid aliud cupiebant furiosissimi homines (nota est historia) quid machinabantur, quid anhelabant, nisi vt Romanæ Sedis maiestatem, sanctimoniam religionis, literaturę columen, beneficentiæ asylum, exemplar liberalitatis eodem nefario parricidio, si fortè contigisset, omni doctrinâ & virtute ornatissimi Principis sepelirent? Ipse tamen extremo supplicio sumpto de Alphonso Petruccio, tanti sceleris authore atquè antesignano, cum duobus seruis post corporis lacerationem peracerbam infami trunco suspensis, vltum se abundè ratus, conscijs reliquis promptissimè pœnam mortis, primarijs viris, supplicibus & prostratis, impositâ pecuniæ vel exilij tantummodò mulctâ, condonauit. Vultis clementiæ documentum, Auditores, luculentius? ex nullis certè nequè ego annalium monumentis eruere aut legere, nec vos alicubi audire, nequè mundi Sol oculus vllo circuitu gentium ac regionum aspicere maius, vix par aut simile, vnquàm potuit.

Quod cùm ita sit, & diffiteatur nemo, verùm pedibus eam libenter in sententiam quilibet ierit; quæso, vt parcatur inutili viæ, atquè ad expendendam potius eiusdem mirificam vigilantiam, quæ laus similitudinis ponebatur tertia, fiat gradus. Nolim intelligi, dùm vigilem dico, quasi corporis apertis oculis magis, quàm intentissimâ mentis acie in omnes partes excubârit. Alia longè hominis & belluæ profectò ratio est. Haudquaquàm enim similitudo præsens tam imaginem habet,

quàm

quàm collationem. Nec verò labes huius animalis atq; necessitas quantumuis præstantis ad clarissimam sanè virtutem primi Sacerdotis maximequè voluntariam traduci debet. Nullo tempore dormire prorsùs feram videri, id est, somnum arctum capere, liber memorat is, qui circumfertur incerto auctore, de naturâ rerum: caussam esse scilicèt, quia oculus illi magnus contigit, & pellicula incumbens curtior, quàm vt orbem tegere totum queat: rectè fieri autem in cæteris animantibus iudicandum, quandò palpebræ inter se commissæ fuerint, ac veluti obsignatæ. LEO Pontifex, si quisquam alius, ad vnguem vsquequaquè factus, & apprimè conformatus, quicquid fecit, sponte & voluntate faciebat suâ, nullâ vi, nisi conscientiâ officij, astringente. Vt mihi certè de totâ re acriùs subindè cogitanti, tum de hoc gloriæ & felicitatis humanæ, nè dicam, beatitatis altissimo fastigio, tum de illo, quicunque singularibus promeritis tantum sibi gradum subiecisset, per & scienter & appositè videantur nostri patres, sanctissimi viri, maximo eidem, quem nos vocamus promiscuè cum falsorum Deorum priscis cultoribus, Pontifici, summi pastoris & episcopi nomen imponendo, decreuisse. Quâ voce vtrâq; rectoris auditâ, regnum ipsum non iam dignitatis aut otij nomen esse comprehenderit quispiam, sed seruitutis atquè curæ. Quid pastorem constituit tandem? nonnè ouile, ac numerati pastio gregis? quid episcopum? an non statio permanens in custodiâ eiusdem gregis, tanquam in speculâ, contra prædonum incursum, & luporum? Significabit plus fortassis pastor populorum appellatus rex aliquis Homericus, aut magistratus ille Atheniensis à prospiciendo dictus, quem & Harmosten Lacedæmonij, & Consulem Romani, nisi me fallo, vocauêre; imò nobis congruenter, sacerdotum præsultori Plutarchus in Numâ, suæ linguæ retinens, episcopi verbum accomodauit; quàm præfectus Christianis sacris, auctorquè & magister secundum Deum publicæ religionis, titulis ijs ipsis insignitus? qui

hoc

hoc putet, multò minùs qui velit affirmare, tam inconsultum ac temerarium equidem credo inueniri neminem. Benè habet: iactis fundamentis, assurget indè exædificatio facilis illius, quam viris in infulis virtutem theologi cùm vniuersis, tum præcipuè tribuunt omnium coryphæo peculiarem & vnicam, vigilantiæ. Huius vocis cum latitudine notitiam haud inculco ampliùs: quem sedulum, quem attentum, quem sollicitum, quem animo, claudat licèt oculos, excubantem & erectum cognoritis, eum vos hominem laudis tam diuinæ maximè participem censetote:

Video me iamdudùm, Auditores, expectationem vestram tenere suspensam; scio, quorsùm spes inclinet, ac voluntas singulorum: lucidissimam istam gemmam pontificali vt insertam diademati, & historiæ fide contestatam, in Maximo LEONE repræsentem. Geram morem honesto planè desiderio, amoriquè nescio in illum, an in me ipsum propensiori: ità hactenùs, quicquid hoc esse potuit orationis, collatis studijs, totquè beneuolentiæ non vulgaris, atquè vrbanissimæ humanitatis illustribus indicijs excepistis.

Commodùm LEO Christiani recturus imperij nauim ad gubernaculum accesserat, cùm magnæ vndiquè tempestates seditionum & discordiarum vel domesticæ vel externæ, magistri noui veluti artem tentaturæ, surrexerunt. Bellum quidem cœptum iam & accensum ostenderat per Italiam, dissidentium inter se regulorum factiones Gallo & Hispano, Germano item ac Britanno, prout in hanc quisq; illamuè partem affectus erat, perpetuis copijs fouentibus: quomodò se habuit inter fluctus communis parens, atquè gessit? sedit oscitans, credo, & dormitans, rumorum & periculi dux securus: imò verò totâ mente in eam curam dies noctesquè incubuit, vt potentissimos Europæ reges Legatorum suorum operâ conciliatos ad inferendum aliò bellum auocaret. Quod & consecuturus propedièm videbatur aduersus tyrannum Othomannicum, nisi Maximiliani mors

Cæsa-

Cæsaris infelici quodam fato transuersa incurrisset. Illud obtinuit saluberrimâ consultatione quidem certè, vt eiecto armorum igne concordia Principum, paxquè patriæ remaneret.

Transeo ad extera. Selymum ea tempora habuêre Turcarum imperatorem; & suopte ingenio præferocem hominem, & victoriæ licentiâ, nouisq; vsquè successibus insolentem. Is enim duobus Memphiticis regibus acie nuperrimè cæsis, Syriam; quemadmodùm paulò antè fuso victoquè Hysmaële Persarum Sopho, Assyriam, & Persidem, maioremquè Armeniam imperio suo adiecerat; iamquè Pannoniæ prædabundus, vltimo Christiani orbis propugnaculo, atq; adeò ceruicibus & iugulis nostris imminebat. Hîc enimuerò cernere erat impijs barbari conatibus oppositam LEONIS, vt vniuersalis episcopi, cum diuina prouidentiâ, & commemorabili pietate mirificam pugnam. Non signa contulit, non conseruit manum: id erat vulgare nimis, atquè vsitatum: sed cælesti genere præliandi vsus, quippè qui vicariam Dei Fortis gerebat potestatem, vi precum & sacrificiorum eum vsquè à Româ, tanquàm missorum balistâ fulminum, repressit. Nam horribilis cancri strumâ, vt credere iustum est, ab alto inflictâ post aliquot dies miserè exesus & absumptus, filium reliquit commodiorem. Speculatorem vidistis è pharo Sanctæ ciuitatis diligentem contra prædatorem; pastorem nunc eundem è septem Montibus contra lupum accipite vigilantem. Odium intercedere Leoni cum thoë capitale ac penitùs insitum (thos autem forma quædam in lupino genere dicitur, valdè mordax) scriptores narrant ij, quos adduxi suprà. Præclarè cum primis hæc naturæ quoquè conditio LEONI nostro conueniet, siquidem veræ & auitæ adulteros fidei, siuè cudendo hæresin aliquam nouam, siuè sectando, iure ac meritò lupos licet appellare. Talis omninò, Cerberus ille, funesta fax ac fatale prodigium, desertor partium, & Catholicæ transfuga religionis Lutherus extitit; insidiator occultus primùm & intestinus

Ger-

Germani candoris, pòst etiam sanctitatis Romanæ, recti cultus in Superos, sacrorum, & ceremoniarum parentis ac magistræ, longinquus hostis & apertus. Detexit è vestigio bonus custos cuniculos LEO, mouit omnem lapidem aduersus nefarium raptorem, quacunque ope poterat tum priuatâ, tum alienâ, fugitiuum vsquè ad viuam cutem persecutus est. Quo factum, vt post excussum diræ diplôma deuotionis tanto loci interuallo in sceleſtissimum caput, Carolum Augustum deindè præsentem induxerit, coacto concilio procerum vtriusque ordinis apud Vormatiam vrbem, non vt perfidi furorem hominis modò castigaret, atquè petulantiam, verùm obscœni quoquè oris, fœtentisquè pectoris semicoctas vomitiones, eius videlicèt famosos libellos, vti moribus ac religioni pestilentes, manu iuberet carnificis in medio foro concremari. Luculentum planè testimoniū, dignumquè Cæsare, datum censorio iudicio Pontificis!

E trium itaquè virtutum expositione maximarum, tanquam è compendiario freto (nam vastum illum cunctarum laudum Oceanum perhorrui) tandem in portum, beneuolæ prouecta concionis aurâ, enauigauit oratio. Vos, vos, inquam, mihi, Viri humanissimi, de materiâ supra vires qualicunque modo differenti, & fecistis animos, & feliciter adspirâstis. Pro quâ quidem officij plenâ voluntate maximas vnicuique ago gratias, maiores etiam habebo semper. Dixi de ornamentis duntaxàt animi, ijsquè paucis, & ad temporis, & ieiunitatis meæ angustias indignè habitis & contractis: quòd si lineamenta pariter corporis quædam attexere licuisset eximiâ venustate conspiciendi, næ ista prima virtutis prçconia in natiuo vase atquè receptaculo suo, perindè atquè pretiosæ gemmæ in auro obryzo illigatæ, si minùs efficacitate sermonis, at certè ratione sodalitij commendata, longè magis resplenduissent. Quorum tamen summam ex particulâ, quam subijciam, volo degustetis.

Erat enim LEO cùm formâ, tum specie, tum staturâ denique appositâ omni ad venerationem. Proceritas illi, qua-

qualem Heroïbus ferè pictores affingunt, excelsa constabat: habitus corporis succosus potiùs, quàm pinguis, & quidem per artus singulos gratâ proportione diffusus: teretia directaquè crura: manus candore figuraquè niueæ, & quasi tornatæ: vna capitis amplitudo cætera membra enormi propè excessu, nec tamen aliter, quàm velles, superabat. Ex ore suauitas afflabatur tanta, nihil vt vltrà: cæsij oculi, & admodùm acuti: nasus leniter decliuis: turgidula labra: quid loquar de vultu toto, de voce, de gestu, de incessu? plenissima cuncta maiestatis.

Vndè mirum profectò non debet videri, vel quòd euoluto pueri natali die planè fortunato, liberalissimaquè personæ inspectâ specie, Marsilius Ficinus, nobilis physiognômon illius temporis, sacrorum ei principatum, cùm nullis dùm initijs esset sacer, prædixerit: vel quòd ipse tam prçclaris munitus optimæ naturæ præsidijs iam Pontifex Maximus à Senatu Populoquè Romano marmoream statuam cum elogio post conditam Vrbem honorificentissimo, propter incredibilia & perpetua merita atquè beneficia in omnes ordines, meruerit solenni decreto dedicatam in Capitolio, ad memoriam posteri temporis sempiternam. Proferatur exemplum sanè perdisertæ inscriptionis, palamquè hoc loco recitetur.

OPTIMO PRINCIPI LEONI X. MEDICEO IOANNI, PONT. MAX.

Ob restitutam instauratamquè Vrbem, aucta sacra, bonasquè artes, adscitos Patres, sublatum vectigal, datum congiarium S. P. Q. R.

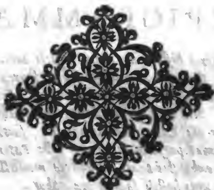
Prô Deus immortalis! quantum bonorum quàm paucis verbis modo Chilonio comprehensum! Voces singulæ, nè dicam facta, singulis orationibus benè longis duci

duci mediùs-fidiùs & extolli à Cicerone aliquo vel Demosthene pro dignitate deberent. Ego, quod ad me attinet, supra infrauè titulum pulcherrimi monumenti cùm habeam nihil, quod adiungam, summéque cupiam in eo pro coronâ finis consistere, rapior tamen retrò, & adhæresco tantisper ad illa verba; Ob instauratam Vrbem, auctasquè bonas artes.

Hîc res agitur vestra, *Patres*: hîc vos etiam, *Doctores*, designati estis. [Alteris Vrbis restitutæ primam partem, quam equidem interpretor esse hanc florentissimam Academiam, demandata moderandi cura est, quod fit & acriter & diuinè; alteris reipublicæ benè constitutæ primum munus, sine quo nè resp. quidem possit esse, scilicèt ad optimos mores & disciplinas eruditionem iuuentutis, quod præstari etiam diligenter & studiosè video mirari gentes omnes, labor inibi sustinendi. Macti estote vtrique solicitudinis istâ & virtutis laude singulari, tantiquè auctorem honoris & gloriæ vestræ, dignâ memoriâ atquè celebratione, assiduâ priuatim quidem & decente, publicè verò magnificâ & annuâ, prædicando amissum, vt facitis, recognoscite LEONEM. Hortarer etiam ad dolorem continuum, & ad planctum, & lachrymas, propter iacturam vnius post homines natos longè optimi Principis, & liberalissimi Patroni; nisi hodierno die, longo interuallo ALEXANDRI successio impediret. Regnat ALEXANDER, regnetquè precor Nestoreos annos, vt nomine æquè magno, sic & pectore, & animo ad res gloriosas Maximo in æuum omne Pontifex decantandus. De cuius admirabili sapientiâ, pietate, doctrinâ, grauitate, vigilantiâ, &, quod huius loci præcipuum est, erga Collegium nostrum ardenti studio, ac sumptuosâ largitate, satius est nihil, quemadmodùm inquiebat ille de Carthagine, quàm parùm dicere. Nec verò opus est verbis, vbi testimonia tot rerum, tamquè illustria loquuntur. Vrbs decorata clamitat; redin-

dintegratus orbis vociferatur vniuersus. Concludam ergò cum LEONE. Quod in Circo iactabatur olim ad supplicium & infamiam nocentium & miserorum, id nunc, omniquè ætate consequenti, siqui scientiæ, religionis, & vllius omninò ornamentum honestatis adipisci volent, hâc audient ex Palæstrâ permutatum in gratię decus & honoris conclamari, AD LEONEM.

DIXI.

Ad-

Admodùm R. P.

SFORTIAE PALLAVICINO,

E SOC: IESV THEOLOGO EMINENTI,

nunc S. R. E.

EMINENTISSIMO CARDINALI,

Sacrosancti Concilij Tridentini

propugnatori acerrimo.

M. D C. L V I.

EPIGRAMMA.

Asseris historiam, diuini codicis auctor,
Qua fuerat profugo fabula spurca Syro.
Iamquè Tridentini comitia sancta Senatus,
Nil momum rabidum fraude iuuante, patent.
Gratatur pia Roma sua, te vindice, forti:
Acclamat pugilem primus in orbe Pater.
Scilicèt exhaustis tanti est pallere medullis,
Dùm tuus hostili sederit ore rubor.

F I N I S.